

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

2. De lege diuina vetere, & noua.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Ergo id temporis datum fuit præceptum de abstinendo à suffocati animalis, siue sanguinis esu. Genesis 14. Abraham spoliatorum, quæ de hostibus bello victis ceperat, decimas obrulit Melchisede cho sacerdoti. Genes 17. Abraham quoque datum est diuinitus præceptum circumcisionis, & Genes 15. cum Abraham immolasset quadrupedes animantes & turtorem & colubam, quadrupedes diuisit, volucres non secuit, Genes 38. mortuo primogenito Iudæ, relictam sine liberis uxorem secundus filius in matrimonium duxit, vt suscitaret semen fratri suo. Ibidem Iudæ auctoritate, Thamar condemnatur ad ignem, eò, quod cū desponsata esset tertio eius filio, adulterium admisisse putabatur. Atqui, omnia hæc, scriptæ legis præcepta fuerunt, & tamen eo tempore obseruabantur: non igitur homines sub sola naturæ lege viuiebant. Tunc etiam peccatum originis à primo parente transmissum in posteros, aliquo adhibito remedio expiatur, quod lege naturali institutum non erat, sed diuina. Postremo, homines ea ætate non sine fide Christi venturi, peccatorum veniam, iusticiam, & sanctitatem consequentur: ergo non sub lege naturæ tantummodo, sed sub lege etiam Christi viuiebant.

Inter scriptores duæ sunt de Sabbati obseruatione, & de mundorum animantium ab immundis distinctione, sententiæ variæ & diuersæ. A iur quidam, Sabbati cultum, & uenerationem id temporis nullam fuisse, nullam item mundorū ab immundis differentiam. quare quod dicitur Gene. 2. de die Sabbati, *Et sanctificauit illum*, Volunt dictum esse per Occupationem, non quod tunc coli cœperit dies Sabbati, sed postea: Pari quoque modo Genes 7. illud de mundis, & immundis animantibus, dictum esse per eandem figuram Occupationis intelligunt, vt munda dicta sint animalia, quæ postea lex per Moysen data, ab immundis discreuit. Porro alij sentiunt hæc ante legem quidem Moysis ab illis patribus antiquis obseruata fuisse, at in Aegypto apud Hebræos in obliuionem, & desuetudinem venisse. Sed certè quicquid sit de his duobus præceptis, de ceteris, quæ è scriptura produximus; non est dubitandum, illis temporibus ea fuisse seruata. Quare dicendum arbitror, totum illud tempus ante scriptam legem Moysis, tribui legi naturali: quia etiam multa, quæ postea lex scripta constituit, eo tempore seruarentur, seruabantur tamè illa non vi alicuius scriptæ ac positæ legis, sed more, & instituto Maiorum. Primi enim homines suis liberis, ac posteris multa exemplo, institutione, ac more tradiderunt. Item, quamuis etiam Abraham fuerit Circumcisionis præceptum diuinitus datum, nihilominus totum illud tempus dicitur sub lege naturæ fluxisse; non quia nullum aliud præceptum seruaretur nisi legis naturalis; sed quia nondum erat lex Moysis scripta. Hinc etiam apparet, quo pacto sub lege naturæ mundus tunc temporis vixisse dicatur; cum tamen peccatum originis in paruulis non nisi aliquo remedio, quod diuina instituisset prouidentia, deleteretur; & homines; non fierent iusti, & sancti absque fide Christi venturi, quoniam etiam præceptum Fidei fuerit, quo aliquid super-

naturale credere homines cogebantur, lex tamè scripta non erat. Dicitur ergo illud tempus fuisse legis naturalis, quia magna ex parte sub ea lege viuiebatur, quamuis aliqua diuini, ac supernaturalis iuris præcepta seruarentur, vel instituto, & consuetudine Maiorum, vel iussu etiam Dei. Quare nullo vnquam tempore per solam legis naturalis obseruationem homines facti sunt iusti coram Deo, sed per fidem, gratiã, & merita Christi Domini, quem venturum esse credebant.

Cap. II.

De lege diuina veteri, & noua.

Quæritur primò, quæ lex, Diuina nomine intelligatur? Dicimus, Diuinam legem vocari, quam Deus proximè per seipsum imposuit: nã hac ratione à naturali lege distinguitur, quòd hanc Deus tanquam naturæ auctor constituit, vnde eam per naturam condit, ac ponit: at Diuinam legem, nõ per naturam, sed præter, & supra naturam tradit, Verbi gratia, iubet Deus parentibus honorem deferre, egentium inopiam subleuare, depositum reddere, cuique suum ius tribuere: sed hæc per ipsam rationis, & intelligentiæ humanæ naturam præscribit, ac præcipit: at quod decima bonorum pars Sacerdotibus soluatur, quod octauo die infans circumcidatur; quod sacra Baptismatis vnda abluamur, non per naturam, sed per legem datam, nouam, aut veterem, Deus ipse imperauit.

Secundò Quæritur, Quo pacto lex vetus à Deo lata esse dicatur; cum tamen etiam in Scripturis legamus esse datam per Angelos, & esse latam à Moysè? cum Ezechielis itidem 20. dicatur esse lex non bona? ait enim Deus de Iudæis; *Deditis præcepta non bona, & iudicia, in quibus non viuunt: & Petrus iugum appellat, quod nec nos, inquit, nec patres nostri portare potuimus. Dicimus, eam legem esse datam à Deo, ministerio tamen Angeli, qui nomine, & auctoritate Dei cum Moysè loquebatur, & quia Deū ipsum referens, eius vice & munere fungebatur, passim in sacris litteris Dominus perhibetur. Et quia deinde Moyses legem latam à Deo, ministerio Angeli acceptam populo promulgauit, tradidit, explicuit, scripsit, idèò dicitur lex Moysis.*

Eorū verò, quæ prætulimus ex Ezechiele verborū sensus hic est. Comminatur Deus se grauius puniturū populum suum, eò quod eius præcepta neglexerit, leges & iura perfrigerit: Et idèò, inquit, dedi, præterito pro futuro sumpto, id est, dabo eis præcepta non bona, quasi dicat; Tradam eos in manus, & potestatem dominorū, qui eos durè, & acerbè trahent, & imponant eis tributa, & onera grauiora, leges asperas, & intolerabiles. *Et iudicia, in quibus non viuunt: Hoc est dicere; Quia mea præcepta seruare noluerunt, quorū obseruatione hac vita fruereutur, si vellent; idèò subiiciam eos seruituti eorum, qui ipsis præcepta dabunt, quorum tamen obseruatio nõ dabit eis, quã tantopere vitam desiderant. Petrus verò Apostolus iugum ipsam legem appellat: quia quid faciendum, quid fugiendum, docebat quidem illa; auxilium verò, & opem ad bonum faciendum, & malum deuittandum minimè præstabat.*

Act. 7. Gal. 3.

Act. 15.

Tertio Quæritur, Quot genera Præceptorum lex vetus contineret? Tria præceptorum genera, quorum alia ad singularum vitam, & mores componendos, & formandos pertinebant, & ideo Moralia dicuntur: Alia verò ad Cæremónias, & ritus religionis, quæ debitas Deo cultus honor, & veneratio defertur: & vocantur Cærimonialia præcepta: Alia denique spectabant ad bonam Reipublicæ administrationem civilem, quibus humana civium salus, pax, & tranquillitas conferuatur, & hæc Iudicialia præcepta nominantur. Quo fit, vt in sacris litteris sæpe hæc tria coniungantur: Præcepta, Cæremónia, Iudicialia. Primum, (vt diximus) ad mores refertur: Secundum ad ritus, & cæremónias sacrorum: Tertium, ad civilem populi gubernationem. Omnis enim bene instituta Respublica tria præceptorum genera continet: alia quidem quæ ad singularum civium mores; alia, quæ ad Religionem, alia, quæ ad Rempublicam pertinent.

Quarto Quæritur, An lex vetus eam coëntibus, & seruandis tantummodo temporaria, siue terrena, vt præminim, & mercedem promitteret? Olim Faustus Manichæus legem veterem respuebat, quia naturam tantum, non cælum promittebat. Cui Augustinus responder libro quarto contra Faustum, capite secundo: Temporalium quidem, inquit, rerum promissiones testamento veteri contineri, & ideo vetus testamentum appellari, ne nos nostrum ambigit: eo quod æternæ vitæ promissio, regnumque cælorum ad nouum pertinet testamentum: Sed in illis temporalibus, figurat fuisse futurorum, quæ implerentur in nobis, in quos finis sæculorum obuenit, non suspicio mea, sed Apostolicum intellectus, dicente Paulo, cum de talibus loqueretur: Hæc omnia figura nostri fuerunt. Et iterum: Hæc omnia in figura contingebant illis.

Non ergo vetus testamentum, ad consequendas illas promissiones, sed ad intelligendas in eis noui testamenti prænnuntiationes, ac præminim, idem Augustinus libro 18. de Ciuitate Dei cap. 11. ait: Vetus dicitur testamentum, quia promissiones terrenas habet: & per Iesum Christum futurum fuerat testamentum nouum, quo regnum cælorum promitteretur: hunc enim ordinem seruari oportebat. Sicut in nouo quoque homine, qui in Deum proficit, id agitur, quod ait Apostolus: vt non sit prius, quod spiritale est, sed quod animale, postea verò spiritale. Hæc ille. Sed hæc veteris, & noui testamenti differentia, non est sic intelligenda, vt vetus testamentum cultoribus suis solum terrena promitteret, aut tanquam vltimum bonorum operum præmium: Sed quòd lex vetus terrena bona promittebat, quibus ad eius obseruationem inuitabat, alliciebat, & mouebat hominum voluntates. Solet enim quisque talibus promissis incitari, & flekti. Contra verò, lex noua, potius hortatur homines ad paupertatem, & bonorum temporalium abdicacionem, ad honoris, dignitatis, & potentia contemptionem. Lex vetus ipsam obseruantibus promittebat vitæ longitudinem, liberorum procreacionem, fructuum è terra nascentium vbertatem, & copiam, terram melle, lacte, frumento, vino, & oleo abundantem. At non obtemperantibus legi, comminabatur huius quoque vitæ mala, & incòmoda, vt sic detererentur à malo. Vndè idem Augustinus in libro contra Adimantium Manichæi discipulum, capite tertio, docet in veteri quoque testa-

mento apud Isaiam Prophetam promitti spado nibus eadem, quæ in nouo testamento Eunuchis promittuntur à Christo. Nam sicut Christus dicit esse quosdam, qui seipso castrauerunt propter regnum cælorum, sic Isaias dicit: Hæc dicit Dominus Eunuchis, qui custodierint præcepta mea, & elegerint sibi, quæ ego volo, & capaces fuerint testamenti mei, dabo illis in domo mea, & in muro meo locum nominatissimum, meliorem multò filiorum, & filiarum: nomen æternum dabo illis, neque vnquam deerit. Et subiungit Augustinus: Certis quibusdam vmbis, & figuris rerum ante Domini aduentum, secundum mirabilem, atque ordinatissimum distributionem temporum populus ille tenebatur, qui testamentum vetus accepit. Tanta prædicatione, & prænnuntiatione testamenti est, vt nulla in Euangelica, atque Apostolica disciplina reperiantur quamuis ardua, & diuina præcepta, & promissa, quæ illis etiam libris veteribus desint. Hæc ibi, quæ postea idem Augustinus libro 1. Retractionum cap. 22. sic corrigat. Quod dixi, vt nulla in Euangelica, atque Apostolica disciplina reperiantur, quamuis ardua, & diuina præcepta, & promissa, quæ illis etiam libris veteribus desint, ad dandum erat, atque dicendum: Vt per nullam Euangelicam, atque Apostolicam doctrinam reperiantur, quamuis ardua, & diuina præcepta, quæ illis etiam libris veteribus desint. Quid est enim, quod in sermone Euangelico in monte Dominus dicit: Audistis quia dictum est antiqui hoc. Ego autem dico vobis hoc: nihil ipse amplius præcepit, quam præceptum est in illis veteribus libris. Deinde regnum cælorum illi populo fuisse promissum, non legitur in his, quæ promissa sunt lege data per Moysen in monte Sinai. Primitiue figure discutiantur, omnia ibi Prophetata reperiantur, quæ sunt præsentata, vel expectantur præsentanda per Christum. Verumtamen propter quedam præcepta non figurata, sed propria, quæ non in veteri testamento, sed in nouo instituantur, parcius, & moderatius diceretur, præ nulla hic esse, quæ non sint, & illis. Hactenus ex Augustino. Dubitari non potest, quin in Penateucho, hoc est, in quinque libris Moysis, spiritalia bona, licet non tam manifestè, quam in nouo testamento promittantur. Nam de Abraham scriptum est, creauit Abram Deus, & reputatum est illi ad iustitiam: & ibi aut ter dictum est illi: In semine tuo bene dicentur omnes gentes, quod explicauit Apostolus: in semine tuo inquit, qui est Christus Abrahæ quoniam dicit Deus, Ego protector tuus sum, & merces tua magnanimitas, quasi dicat, Amplissima te manet tuæ fidei, & obedientia merces, qui meo auxilio fietus reges potentissimos deuicisti. Deinde, dicitur, nequit, in alijs quoque veteris testamenti libris spiritalia bona promitti, hominesque eam legem fidei, obedientia, & charitate coëntes, & seruantes, fuisse donatos gratia Dei, qua iusti coram Deo fierent, & huius mortalitatis vitæ vinculis exoluti, impiorum pœnas euaderent, vt tandem promissio, & destinatio tempore cum Christo Domino in cælum euolarent. Vndè illud regij propheta, In memoria æterna erit iustus; & Tobia Senioris, Et Tobia filij Sanctorum sumus, & vitam illam expectauimus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam moram ab eo; idem supra dixerat, eleemosyna ab emet peccata, Tobia, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Sapienter Eodem tendit illud Sapientie: stabunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiantur, & reliq. lib. Eodem quoque illud Sancti Iob: Scio, quod Redemptor meus uiuui. & in nouissima die de terra resurrectorum sum, & rursus circumdabo pelle meam, & in carne mea ui-

1. Cor. 10.

1. Cor. 15.

debo De.

debo Deum. Daniel itidem: *Multi de his, qui dormiunt in terra pulvere, erigilabunt: alij in vitam eternam, alij in opprobrium, ut videant semper.* In Actis etiam Apostolorum Sadducæi perhibentur negasse resurrectionem mortuorum, quam ceteri Iudæorum credebant. Differentia itaque, quam inter vetus testamentum, & nouum Augustinus constituit, est, quod Moyses in lege à Deo data terrena bona proponebat, quibus incitaretur, ac moueretur populus ille ad eam custodiendam, & implendam: comminabaturque huius vitæ mala, quibus à legis contemptione auocaretur. Sub typis verò, vmbri, & figuris spiritalia, & æterna bona lex illa continebat. At in noua lege Christus nos excitat, ac mouet ad eam seruandam, promittendo planè, & apertè sine typis, & vmbri bona spiritalia, cælestia, & sempiterna.

Cap. III.

De Legibus, & Præceptis Hebræo populo in lege veteri datis, primum generalium, deinde speciatim.

Primo Queritur, Quot genera Præceptorum in veteri lege ad religionis, diuini que cultus ceremonias, ac ritus pertinuerint? S. Tho. 1.2. quæst. 101. art. 4. ea omnia præcepta reuocat, & contrahit ad quatuor. *Alia, inquit, sunt data præcepta de sacrificijs alia de Sacris, alia de Sacramentis, alia de obseruantijs.* Sacrificia appellat, quibus res aliqua ad eum apta Deo offerri bitur, in qua sacri aliquid fiebat. Sacramenta verò, quæ signa erant rei alicuius sacræ vt fuerunt circucisio, immolatio agni Paschalis, Vnctio, & consecratio Pontificis. Sacra, nominat ille, res vnctione, vel consecratione, sacræ, ac diuinis vsibus destinatas cuiusmodi res fuerunt tabernaculum, templum, altare, arca foederis, vasa, vestes Pontificum, vel Sacerdotum, dierum festorum celebritates. Obseruantias vocat ea, quæ in alijs rebus obseruabantur, vt erant cibi mundi ab immundis discreti, ieiunia Nazæorum, vota, & alia generis eiusdem. Sed sanè parui refert his, an illis nominibus hæc, & alia vocentur, modo intelligamus præcepta Cæremonialia dici, quæcumque ad religionem Deo debitam pertinebant. qualia erant sacrificia, & cetera, quæ actione aliqua res sacræ, id est, Diuinis vsibus deputatæ reddebantur, quarum alix ad personas, alix ad loca, alix ad dies certos, & tempora, alix ad vasa, & vestes, alix ad certas actiones recto ordine spectabant.

Secundo Queritur, An præcepta veteris legis ad sacræ Cæremonas pertinentia, rerum futurarum solum significationem continent, an verò etiam causam aliquam historicam, & literalem? Quidam censent; multorum præceptorum non fuisse causam aliquam literalem, sed tantum mysticam: ita vt Deus multa fieri iussit ob solum significationem rerum futurarum. At S. Thomas 1.2. quæst. 102. art. 2. docet in huiusmodi præceptis, & fuisse typos, & vmbas rerum futurarum, & etiam causam aliquam literalem, & historicam: nam idem est de his præceptis, quod de ceteris veteris testamenti historijs; at historiæ fuerunt res in illo vetere populo verè gestæ; & fuerunt vmbæ, & figuræ rerum futurarum. Ea item præcepta, præterquam quod da-

ta sunt ad res futuras adumbrandas, fuerunt etiam tradita ad Iudæorum populum in vero Deo cultu, & religione debita continentum. Præterea, quamuis aliquorum præceptorum lateat nos aliquando causa literalis, & historica; non continuo tamen inde efficitur, vt nulla sit. multa enim sunt, & sunt in natura, quorum causas, & rationes ignoramus. Quis enim neget, Circucisionem esse institutam tanquam signum, quo Iudæi à gentibus discernentur. Nam etiam si data sit tanquam typus quidam, & figura Baptismi, & tanquam signum, quo Hebræi fidem Christi venturi profiterentur: nihilominus tamè, quia Deus sibi Hebræorum populi delegerat, voluit pariter eos certo signo distingui & discerni tanquam milites ei ad militiam obstrictos, & tanquam ciues in suum populum receptos, & adscriptos. Sic etiam voluit sibi sacrificia offerri de animalibus, quæ immolarentur, vt significaretur morte animalium homines sua peccata redimere: animalia enim pro peccatis macabantur, cum tamen homines ipsi peccando, non animalia, mortem mererentur. Sanguis igitur animalium fusus, typus erat, & figura sanguinis Christi fundèdi, & nihilominus erat quoque redemptio sanguinis peccatum hominum, qui fundi deberet, ni eum Deus pro sua bonitate cum animalium sanguine commutasset. Voluit etiam Deus, vt in templo mensa esset, in qua duodecim panes ponerentur, qui octauo quoque die renouarentur, vt nunquam deessent, nec tamen putrescerent, & ferebant duodecim illi panes, duodecim tribus Israelis; quas singulari sua prouidentia Deus alebat, & sustentabat, significabant quoque ciues, quo Leuitæ, & Sacerdotes Dei beneficio sustentabantur. Voluit, & in templo Arcam foederis collocari; tum vt in ea lex ipsa asseruaretur, tum vt esset veluti parata sedes, ex qua Angelus Dei nomine loqueretur. Idem quoque de ceteris diceodum, vt inferius explicabo.

Tertio Queritur, Quoniam veteris legis præcepta vocentur iudicialia? Ea omnia nimirum, quæ ad optimam Reipublicæ administrationem pertinebant. Res enim publica constat familijs, magistratibus, ducibus, & alijs priuatis hominibus tum liberis, tum seruis: constat etiã hominibus quibusdã Deo consecratis, & alijs profanis. Sunt & in ea aduena, externi, & peregrini, & incolæ, indigenæ. Oportuit namque de his omnibus præcepta dari, quibus, & familiæ gubernarentur, & Magistratus suo munere fungerentur, & priuatorum quisque in suo officio contineretur.

Quarto Queritur, An causa reddi possit, ob quã singula præcepta iudicialia tradita sint illi populo? Quidã arbitrantur, dictorum præceptorum nullã subesse causam historicam, & literalem, sed tantum typicam, siue mysticam. Nam multa, inquit, præcipiuntur in veteri testamèto, quæ, mystica significatione semota, videntur esse vilia, & ridiculã in quibus vnum illud est: *Non alligabis os bonis seruantijs: vt taceam cetera.*

At enim S. Tho. 1.2. quæst. 104. art. 2. apertè docet, horum etiam præceptorum causam historicam minimè desuisse, tametsi ea non raro nos latere videatur. Nam præcepta fuerunt ad optimè eam Reipublicam gubernandam,

Leuit. 24.

Deut. 15.